

nyelvészeti szempontokat figyelembe vevő névszótárak készítése; a 11. századi oklevelek, illetve egyes helynévtípusok monografikus feldolgozása); valamint javaslatot tesz módszertani újítások bevezetésére (a névrekonstruktó alapjainak ismertetésével, illetve a névszociológiai szempont fontosságának hangsúlyozásával).

Krónika. – FARKAS TAMÁS a magyarországi hivatalos családnév-változtatások kutatásáról nyújt átfogó képet (87–102). Beszámol a téma vizsgálatára specializálódott kutatócsoport 2004-es megalakulásáról és fő célkitűzéséről: a kutatási terület interdiszciplináris jellegű, a nyelv-, jog- és történettudományt, valamint a szociológiát bevonó vizsgálatáról. A módszerek bemutatása után összefoglalja az eddigi eredményeket: az 1867–1896 közötti családnév-változtatások adatbázisának kiépítését, melynek alapján a kutatócsoport tagjai több tanulmányt is készítettek, és egy konferenciát is szerveztek; a családnév-változtatások és a mesterséges elemekkel is bíró jelenlegi magyar családnévállomány vizsgálati modelljének kidolgozását; valamint az egységes terminológia megteremtésére tett javaslatokat. A tervek között szerepel az összes magyarországi hivatalos családnév-változtatási dokumentum adatainak digitális feldolgozása, valamint az adatok több szempontú elemzése a kutatók és a közigazgatási szervek munkájának segítésére. HOFFMANN ISTVÁN a közelmúltban elhunyt Fehértói Katalinról (1925–2006) emlékezik meg (102–6), és kitér annak a fiatal névkutatókat elismerő díjnak az ismertetésére is, melyet Fehértói Katalin a férje, a szintén debreceni származású Kiss Lajos emlékére alapított 2005-ben. A szerző közreadja az okiratot, amelyben Fehértói Katalin a Kiss Lajos-díj odaítélésének feltételeiről és körülményeiről nyilatkozik (106–9); valamint képet ad az első díjazott, Tóth Valéria 1996–2006 közötti szakmai tevékenységéről (108–9).

Szemle. – A rovatban BÖLCSKEI ANDREA RÁCZ ANITA két, anyagában összefüggő, a régi Bihar vármegye településnév-állományát vizsgáló könyvét mutatja be (111–7); BÍRÓ FERENC a 2006-ban megrendezett VI. Nemzetközi Hungarológiai Kongresszus „Névtörténet – magyarságtörténet” című szimpóziumán elhangzott 18 előadás írott változatát tartalmazó kötetet ismerteti (117–24); HEGEDŰS ATTILA a Helynévtörténeti Tanulmányok című sorozat első két kötetének 21 cikkét értékeli (124–34); GYÖRFFY ERZSÉBET pedig Várnai Judit Szilvia formális logikai érvelésen alapuló névelméleti munkáját tárgyalja (135–9).

Az uráli nyelvek névtudományi bibliográfiája. – A folyóirat hetedik darabját az obi-ugor (hanti és manysi) nyelvek névtudományi irodalmának a korábbi kötetek (OU. 1a, 1b és 5) szakirodalmi listáinak felosztását követő, TATYJANA DMITRIJEVA által elkészített válogatott bibliográfiája zárja (141–66).

BÖLCSKEI ANDREA – SLÍZ MARIANN

NAMENKUNDLICHE INFORMATIONEN 93–94. (2008)

Szerkesztők: ERNST EICHLER – KARLHEINZ HENGST – DIETLIND KRÜGER
Leipziger Universitätsverlag, Leipzig, 2008. 457 lap

A folyóirat újabb kötete, a 2008. évi 93–94. szám a megszokott szerkesztésben jelent meg.

Tanulmányok. – DIETER KREMER (11–32) tanulmányában szemléletes példákkal illusztrálja, milyen módszereket lehet alkalmazni a szavak és nevek eredetének feltárásában.

Együttal felhívja az olvasó figyelmét az eljárások közötti különbségre, és azokra a hibákra, melyek a módszertani lépések összekeveréséből adódhatnak. VOLKER KOHLHEIM (33–48) Davide de Camilli 70. születésnapja alkalmából írt cikkében Goethe „Wahlverwandschaft” [Vonzások és választások] című regényének kezdő, a német irodalom egyik leghatásosabb, legambivalensebb regénykezdéseként számon tartott sorát elemzi: „Eduárd – nevezünk így egy gazdag bárót, aki férfiúi teljében járt – Eduárd az áprilisi délután legszebb óráját a faiskolájában töltötte, ahol frissen nyesett vesszőket oltott be fiatal fatörzsekbe.” A többes szám első személyt lehet értelmezni fejedelmi többes számként (pluralis majestatis), szerénységi többes számként (pluralis modestiae), esetleg a hétköznapi kommunikációban egy egész csoport így vélekedik, vagy egyszerűen a szerző és az olvasó közötti nyelvi játékról van szó. KOHLHEIM szerint Goethe itt feltételezhetően a nyelvi játék eszközével élt. LUDGER KREMER (49–67) írása a vidéken működő vállalatok, szövetkezetek (szövetkezeti bankok, mezőgazdasági termékeket beszerző és értékesítő szövetkezetek, tejszövetkezetek, borértékesítő szövetkezetek) névadásában bekövetkezett változásokat vizsgálja a 19. század második fele és 1960 között, valamint 1960-tól napjainkig. A kutatott időszakban a vizsgált nevekben alapvető szerkezeti változások következtek be. LIDIA BECKER (69–85) doktori értekezését, a „Hispano–iberoromán névkönyv”-et mutatja be, mely az Ibériai-félsziget római kor előtti, görög, latin–iberoromán alapokra visszamenő személyneveit dolgozta fel a 6–12. század között. A névkönyv az eredeti forrásidézetekon kívül tartalmazza a nevek lehetséges eredetére vonatkozó magyarázatokat, valamint az iberoromán névkincs rövid történetét is. ROSA KOHLHEIM (87–107) a 16. századtól napjainkig spanyol nyelvterületről Németországba bekerült spanyol családnevek rétegeit vizsgálja. Kutatásai alapján a spanyol anyanyelvűek 1568–1600 között, 1600 körül és a 20. század második felében érkeztek a mai Németország területére. JULIA KUHN (109–33) cikke a politikai közszereplőkkel a francia elnökválasztási küzdelem során készített, az írott sajtóban megjelent interjúkat elemzi, és arra keresi a választ, hogy a szereplők megjelenítéséhez a média milyen nyelvi eszközöket használ fel. KARLHEINZ HENGST (135–54) értekezése a kelta nyelvemlékekkel foglalkozik. A 19. századtól napjainkig a kelta nyelvekről és a kelta alapokra visszamenő földrajzi nevekről több dilettáns szerző jelentetett meg különféle publikációt. HERBERT PILCH új könyve végre szakszerű válaszokat ad a keltákkal kapcsolatban felmerülő kérdésekre. A cikk a Németország keleti részén fellelhető, feltételezhetően kelta alapokra visszamenő földrajzi nevekről is áttekintést nyújt. Másik írásában HENGST (155–84) arról tájékoztatja az olvasót, hogy a két német történelmi táj, Ober- és Niederlausitz területén található szorb településnevek kialakulásáról a szlavisták eltérő véleményt képviselnek (l. WALTER WENZEL és HEINZ SCHUSTER-ŠEWC állásfoglalását ebben a kérdésben). HENGST következő tanulmányából (185–93) megtudhatjuk, hogy Bischofswerda település egyik földrajzi nevét, a *Schibock* nyelvjárási alakot a helyi lakosság évszázadok óta használja. Az ismert szorb nyelvész, HEINZ SCHUSTER-ŠEVC a név megfejtésére nemrég elfogadható magyarázatot talált. SUSANNE BAUDISCH (195–219) cikke a szászországi történelmi helynévgyűjteményekről nyújt áttekintést. A szövetségi állam, Szászország valamennyi településének történelmi helynévanyagáról 1957-ben jelentek meg helynévgyűjtemények. Az 1999–2006 között napvilágot látott történelmi helynévkönyvek igazodtak az új, magasabb igényekhez (az adatokat pontosították, a köteteket új információkkal egészítették ki, melyek több tudományág igényeit is kielégítik). 2008-ban a teljes történelmi helynévgyűjtemény felkerült a világhálóra (<http://hov.isgv.de>). WALTER WENZEL (221–37) szerint egy településterület

különböző talajviszonyai és az azon előforduló helynévtípusok között ok-okozati összefüggés mutatható ki. A tanulmány a talajviszonyok, domborzati viszonyok, időjárási viszonyok alakulása (csapadék mennyisége, hőmérsékleti ingadozások) alapján, térképeken szemléltetve mutatja be, hogyan telepítették be a szorok Oberlausitz területét. VOLKMAR HELLFRITZSCH (239–50) cikke kihangsúlyozza, hogy számos kísérlet ellenére az Érc-hegységben, a Schwarze Pockau folyó partján elterülő Poberschau település eredetét ezideig nem sikerült tisztázni. Továbbra is kitar az azon nézete mellett, hogy a név nem az erdőirtással hozható összefüggésbe, hanem 'jelzőlámpá'-t jelent. MAŁGORZATA RUTKIEWICZ-HANCZEWSKA (251–66) ősi kultikus helyek nyomait keresi Lengyelország teljes területén, a *Lisa Gora* 'kopasz, letarolt hegy' jelentésű földrajzi nevek segítségével. VINCZE LÁSZLÓ (267–300) tanulmánya a magyar személynévkutatás legfontosabb eredményeit tekinti át a 19. századtól napjainkig.

Recenziók, új kiadványok. – A rovatban cseh, finn, lengyel, német, olasz, orosz, osztrák, svájci, svéd és ukrán kiadványokat ismertetnek (300–98).

A **Folyóiratszemlében** a Beiträge zur Namenforschung 43. (Heidelberg, 2008); a Névtani Értesítő 29. (Budapest, 2007) kötetét és a Muttersprache 117., 118. (Wiesbaden, 2007–2008) évfolyamait mutatják be röviden (399–404).

Közlemények, méltatások. – A folyóirat beszámol a nemzetközi tudományközi tanácskozásról (Saarbrücken, 2006) (405–7); a II. Nemzetközi Alekszandras-Vanagas Konferenciáról (Vilnius, 2007) (409–11); a Bajor–osztrák Névtani Kutatócsoport 5. üléséről (München, 2008) (413–16); a 23. Nemzetközi Névtudományi Kongresszusról (Torontó, 2008) (417–21); a szlavisták 14. nemzetközi kongresszusáról (Ohrid, Makedónia, 2008) (423–6); valamint a spanyolországi Galícia nyelv- és névkutatásáról tartott nemzetközi tanácskozásról (Lipcese, 2008) (427–9). A folyóiratban bepillantást kapunk a Lipcsei Egyetemen működő Személynév-tanácsadó Hivatal munkájába (439–42), és beszámolót olvashatunk a 2008. április 5. és 6. között megrendezett földrajzinév-gyűjtő tanulmányi kirándulásról Altmarkba (Sachsen-Anhalt tartomány) (443–4). A lapban végső búcsút vesznek Robert Schuhtól (1947–2008) és József Domańskitól (1926–2007) (431–7).

Krónika. – A utolsó rovat a 2008. január 16. és október 2. közötti legfontosabb névtudományi rendezvényekről számol be kronológiai sorrendben (445–53).

VINCZE LÁSZLÓ

RIVISTA ITALIANA DI ONOMASTICA 15. (2009)

Főszerkesztő: ENZO CAFFARELLI

Società Editrice Romana, Róma, 835 lap (1. 407 lap, 2. 428 lap)

A RIO. 2009. évi tartalmát a fontosabb rovatokat sorra véve ismertetjük.

1. Tanulmányok és kisebb közlemények. – Az összesen 9 nagyobb és 5 kisebb, egy kivétellel olasz nyelvű tanulmány kutatási alterületek közötti megoszlása a következő: személynévvel foglalkozik E. DE STEFANI (a tulajdonnevek az élőbeszédben: 9–40), A. FINOCCHIARO (kitett gyermekek vezetéknevei Crema városában a 19. század első felében: